

Titel: BREV TIL: Eli Fischer-Jørgensen FRA: Louis Hjelmslev (1937-04-23)

Citation: "BREV TIL: Eli Fischer-Jørgensen FRA: Louis Hjelmslev (1937-04-23)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_142-shoot-workidacc-1992_0005_142_Principles_0070/facsimile.pdf (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

8 Knud Rasmussensvej

Aarhus

23. april 1937

Kære frk. Fischer-Jørgensen,

For længe siden har jeg modtaget et brev fra Dem i anledning af mit foredrag om kenematik (fonematik) i London. Jeg skylder Dem både tak for og svar paa dette brev, men jeg har været saa stærkt optaget bl. a. af festskriftet til Holger Pedersen at jeg har været nødt til at opsætte en hel del korrespondance til bedre tider - som altsaa nu oprinder.

Det er med nogen betænkelse, at jeg har udsendt særtryk af mit Londonforedrag, fordi teorien paa visse punkter er undergaaet ændringer siden da; og det er med rødsel, jeg ser resultatet i Deres brev, for nogle af de af Dem omtalte punkter hører netop til dem, jeg ikke længere fastholder. Jeg har altsaa gjort Dem og andre unødigt ulejlighed, desværre. Men hvis De sammenligner mit foredrag med den Synopsis af Outline of Glossematics, som blev fremlagt paa lingvistikongressen, og som jeg haaber De fik (ellers kan De faa et eksemplar), vil De se, at form og indhold ikke længere adskilles som i London (og som i mit foredrag i sin tid i Selskab for nordisk filologi, hvor jeg husker, at De gjorde omtrent samme indvending). Sm. ogsaa den sidste Bulletin fra Lingvistikredsen. "Indhold" fastholder Uldall og jeg derefter ikke som lig med "functional destination in the .. economy of the language", men kun som identisk med "betydning". Som følge deraf har kenematemer intet indhold. Indhold findes kun i plerematikken. Kenematemer er udtryksformer, plerematemer indholdsformer. Deres indvendinger imod Saussure er jeg i det mindste delvis enig med Dem i; dog mener jeg, at det er nødvendigt at give baade en extensional og en intensional

bestemmelse af indholdet (og tilsvarende af udtrykket). Den extensionale bestemmelse (fastsættelsen af begrebsområdet, afgrænsningen over for andre elementer inden for samme begrebszone, f. ex. pluralis over for dualis osv.) hører til normen, og paa grundlag af den opstilles signification fundamentale eller valeur (sml. Cas 20, 84 ff.); den intensionale bestemmelse (fastsættelse af begrebs"indholdet" i sædvanlig logisk forstand, altsaa "indhold" i en anden betydning end ovenfor) hører til usus, og eventuelt udøvelse (practice), og paa grundlag af den redegøres paa sædvanlig lexicomandér for elementets forskellige faktiske betydninger og særanvendelser. Uafhængigt heraf defineres elementerne i systemet ikke efter indhold og udtryk, men efter funktion, som jeg med en her fornøden kortslutning definerer som "styrelse", blot for at give Dem en idé om i hvilken retning tanken gaar. Jeg skelner altsaa paa følgende maade:

system: funktion (dvs. styrelse m. m.)
norm: form (dvs. indholdsomfang i plerematikken, udtryksomfang i kenematikken; latitude of variability)
usus og udøvelse: substans (dvs. indhold i plerematikken, udtryk i kenematikken).

Deres indvending mht aspirerede lukkelyd har jeg ikke forstået. De skriver, hvorfor jeg ikke vil anerkende, at pustet ikke er et selvstændigt fonem, men en egenskab ved lukkelyden. Men det anerkender jeg fuldt ud. Blot indser jeg, at i et sprog, hvor der findes et h ogsaa uden forudgaaende lukkelyd, kræves der et særligt ræsonnement for at gødtgøre, at ph th kh er udtryk for eet og ikke for to kenemer. Reduktionen af kh th ph til k t p kan ikke ske umiddelbart. Denne reduktion kan ikke foretages paa grundlag af kommutationsprøven, men kræver en yderligere operation. Ved denne yderligere operation (mit foredrag p. 52) erkendes ph th kh som udtryk

for enkeltkenemer i dansk og engelsk, men ikke f. ex. i sanskrit og oldgræsk. Kun ved hjælp af denne yderligere operation er det muligt at skelne mellem disse to sprogtyper.

Yderligere oplysninger om mine ætymatiske foretagender staar til tjeneste paa anfordring. Iøvrigt haaber Uldall og jeg at faa glossematikken ud til sommer, og jeg at faa Cas II ud til september. Et par særtryk af nogle smaarbejder skal jeg sende Dem, naar de udkommer, til glossematisk opbyggelse.

Det glæder mig, at det gaar Dem godt med det pædagogiske, men jeg haaber De efterhaanden ogsaa kan afse tid til det videnskabelige.

Venlig hilsen fra min kone og mig

Deres hengivne